

Regler för KRAV-certifierad produktion 2022

ÄT BÄTTRE.

Definitioner

KRAVs regelbok som mobilapp

Ladda ner appen

KRAVs regelbok samlar de regler som gäller för alla produktionsinriktningar som kan KRAV-certifieras, till exempel växtodling, djurhållning och restaurang.

KRAVs regelbok är en smidig mobilapp som ger dig tillgång till hela KRAVs regelverk.

I appen kan du läsa om nyheter och ändringar i gällande och kommande utgåvor av regelverket.

www.krav.se

Definitioner

D

I KRAVs regler används följande begrepp:

Alkoholhaltiga drycker

Drycker som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol.

Arom

En arom består av aromämne och bärare eller lösningsmedel.

Artiklar

I samband med redovisning av försäljningsvärden använder vi begreppet artiklar. KRAV-certifierade produkter ska registreras på artikelnivå, vilket innebär att samtliga artiklar ska redovisas till KRAV. Exempel: KRAV-märkt mellanmjölk som säljs under samma varumärke är en produkt, oavsett förpackningsstorlek. Varje förpackningsstorlek är en artikel.

Avblodning

Tömning av djurkroppen på blod.

Avgränsad bädd

En odlingsbädd, kruka eller liknande som är skild från underlaget så att jorden inte har kontakt med alven eller berggrunden.

Avgränsat substrat

Odlingssubstrat som inte har kontakt med alven eller berggrunden, till exempel odling i kruka eller avgränsad bädd.

Avvikelser

Avsteg från KRAVs regler.

Avvikelse rapport

Certifieringsorganets rapport till ansvarig producent om KRAVs regler inte följs.

Baljväxter

Växter från familjen ärtväxter enbart eller i blandningar som till exempel:

- klöver-gräsvallar, klöverfrövallar och trindsäd
- blandningar med stråsäd, till exempel ärt-havre eller åkerböna-vete, där baljväxtandelen är minst 30 procent
- bottengrödor, mellangrödor och fånggrödor där baljväxtandelen är minst 40 procent. Räknas som 0,3 x baljväxter.

Basprodukter

Med basprodukter avses livsmedel och produkter som utgör stommen i menyn på den aktuella restaurangen.

Bekämpningsmedel

Ett bekämpningsmedel kan antingen vara en biocidprodukt eller ett växtskyddsmedel. Bekämpningsmedel definieras i miljöbalken som en kemisk eller biologisk produkt som är avsedd att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom. För att få säljas och användas ska bekämpningsmedel vara godkända av Kemikalieinspektionen.

Berikningsmedel

Berikningsmedel är ämnen, exempelvis mineraler, inklusive spårämnen, vitaminer, aminosyror och mikronäringsämnen, som sätts till med syftet att tillfredsställa särskilda näringsbehov eller för att ersätta vitaminer som gått förlorade vid tillverkningen.

Bestånd

Biologisk enhet som avgränsar individer inom en art som i huvudsak har gemensam geografisk och årlig livscykel. I kapitel 17 används begreppet i den här betydelsen: En avgränsningsbar grupp av fiskar av samma art som har ett gemensamt fortplantningsområde.

Betesperioden

Den tiden då djuren ska vara på bete, som en sammanhängande period under växtsäsongen. För idisslare är minimitiden för betesgång:

- minst 2 månader i Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
 - minst 3 månader i Stockholm, Uppsala, Södermanland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Västra Götaland, Värmland, Örebro och Västmanland
 - minst 4 månader i Blekinge, Skåne och Halland.
- För gris och fjäderfä gäller minst 4 månader.

Biologiska processer

Processer som sker med hjälp av levande organismer, till exempel rötning, kompostering, fermentering och jäsning.

Bottengröda

Gröngödsling som sås in i en huvudgröda i eller mellan raderna.

Brukningenshet/Gård

En lantbruksfastighet eller ett lantbruksföretag som består av en eller flera registerfastigheter, eller delar av sådana fastigheter, som har gemensam bokföring. Begreppet motsvarar EU-förordningens "jordbruksföretag". Vi använder gård och brukningsenhet som precis samma begrepp.

Bur

En till golvytan betydligt begränsad inhägnad för ett djur eller en mindre grupp fjäderfä eller andra smådjur.

Bärare

Ämnen som används i de minsta mängder som är absolut nödvändiga som bärare av tillsatser, enzymer och aromämnen anses inte vara ingredienser. Till exempel kan majsstärkelse användas som bärare till en arom.

Certifieringsorgan

Ett certifieringsorgan är en organisation som kan och får certifiera produktion eller produkter enligt något regelverk. Ofta erbjuder ett certifieringsorgan certifiering enligt flera olika regelverk. Certifieringsorganet ska vara ackrediterat för de certifieringar det erbjuder. För att få certifiera enligt KRAVs regler ska certifieringsorganet vara ackrediterat av Swedac inom de regelområden certifiering erbjuds.

Certifieringssystem

Ett certifieringssystem omfattar de regler som ska följas och hur dessa ska kontrolleras.

Certifikat

Intyg om KRAV-certifiering för speciell produkt, produktion eller aktivitet.

Desinfektion

Behandling av lokaler, materiel eller personer med fysikaliska eller kemiska medel i syfte att eliminera risken för överföring av smitta. Detta innebär inte att alla mikroorganismer avlägsnats eller avdödas (som sker vid sterilisering) utan att mängden potentiellt patogena mikroorganismer reduceras så långt att smittrisen elimineras. Även behandling av luft och vatten för att hindra spridning av smitta räknas till desinficering.

Djupströbädd/Ströbädd

En ströbädd gödslas ut med intervall från någon eller några veckor upp till ett år. Den hålls torr genom att nytt strömedel läggs ovanpå det gamla.

Djupströbädd är en ströbädd som gödslas ut en eller ett par gånger per år.

Djurhälsa

Djurens fysiska välbefinnande.

Djurskyddsansvarig

Ansvar, roll och kompetenskrav för denna person definieras i artikel 17 i EU-förordning (EG) nr 1099/2009. Observera dock att alla KRAV-certifierade slakterier ska ha en djurskyddsansvarig (även om färre än 1000 djurenheter slaktas) och att denna ska ha genomgått den av Jordbruksverket godkända kompetensbevisutbildningen.

Djurvelfärd

Djurhälsa och djurens övriga välbefinnande.

Drivning

Att förmå djuren att själva röra sig i önskad riktning.

Ekologisk

Ordet ekologisk får användas vid märkning och marknadsföring av produkter om EU-förordningen för ekologisk produktion (EU) 2018/848 uppfylls.

KRAV-märkta produkter är ekologiska, förutom de som certifieras enligt reglerna för Produktionshjälpmedel i kapitel 12 och för Fiske i kapitel 17.

Enhet

Gäller kapitel 15 och avsnitt 18.6: En enhet är en fysiskt avgränsad plats där det bedrivs restaurangverksamhet, i eller utanför en kedja (se definition av Kedja).

(Kallades tidigare verksamhetsplats.)

Etablerad djurgrupp

Med etablerad djurgrupp menas en grupp av djur som har haft erforderlig tid att etablera sociala relationer mellan varandra.

EU-ekologisk

En produkt eller produktion som inte är KRAV-certifierad, utan enbart certifierad i enlighet med gällande EU-förordning för ekologisk produktion (EU) 2018/848.

F

Farligt avfall

Med farligt avfall menas till exempel explosivt, brandfarligt, oxiderande, giftigt eller hälsoskadligt avfall. Exempel på farligt avfall är oljeavfall, impregnerat virke, el- och elektroniskskrot, batterier, lösningsmedel, färg och lack.

Fermentering

Syrefri nedbrytning av organiskt material.

FiBL

Forschungsinstitut für biologischen Landbau. Världsledande forskningsinstitut för ekologiskt lantbruk som har sitt säte i Schweiz.

Foder från omställningsmark/Omställningsfoder

Foder som odlas på mark som är under omställning och skördas tidigast 12 månader efter att omställningstiden påbörjats. Vissa grödor får användas som foder till egna djur tidigare vilket framgår av reglerna.

Flaskhals

En flaskhals är en passage i fjäderfånas rastgård som är smalare än den erforderade sammanlagda öppningsbredden på utgångshålen från veranda till rastgård. Det innebär för höns 6,7 meter per 1000 höns och för slaktkyckling 4 meter per 100 kvadratmeter golvyta (se tabell 4c, kolumn 2, regel 5.5.4.2).

Fodertillskott

En produkt som innehåller specifika näringsämnen för att komplettera övrigt foder vid behov, till exempel minéralfoder.

Friplockare

Personer som under några få dagar upp till flera månader plockar bär, växter eller svamp. Som enskild person säljer personen bär, växter eller svamp till ett uppköp. En friplockare arbetar inte på uppdrag av en arbetsgivare.

Fysikaliska processer

Processer som sker med fysikaliska metoder till exempel malning, frysning och torkning.

Fånggröda

En gröda som har sin huvudsakliga tillväxt mellan huvudgrödor och som odlas i syfte att minska växtnäringsförluster efter huvudgrödans skörd. Den består ofta av gräs.

Färdigförpackad

En produkt som är märkt med KRAVs namn eller märke. Hit räknas även styckemärkta produkter i lös vikt.

Färdigförpackade maträtter

En maträtt som i oförändrat skick är avsedd att tillhandahållas slutkonsumenter och storhushåll och som består av en maträtt och den förpackning i vilken den placerades innan det erbjöds till försäljning. Maträtten ska inte kunna ändras utan att förpackningen öppnas eller ändras.

Maträtter som förpackas på försäljningsstället på konsumentens begäran, till exempel catering, eller är färdigförpackade för direkt försäljning, till exempel take away, ska inte anses vara färdigförpackade maträtter.

Färgämnen

Ämnen som har eller kan ge färg. De kan förekomma i naturen eller vara syntetiskt framställda.

Färsvaror

Livsmedel som inte behandlats i konserverande syfte genom exempelvis sterilisering, saltning, torkning, rökning eller djupfrysning och som därför kan ha begränsad hållbarhet. Färsvaran kan vara beredd eller oberedd. Vissa färsvaror är för sin hållbarhet beroende av att förvaras på särskilt sätt, exempelvis i kyla.

Föra in / Införsel

Inköp av produkter från ett annat land inom EU eller EES. Du får fritt föra in ekologiska produkter från dessa länder men inte automatiskt KRAV-märka dem.

Förnybar energi/Förnybara energikällor/Förnybar el

Förnybar energi/förnybara energikällor är vattenkraft, vågkraft, vindkraft, solfångare och solceller, biobränsle och spillvärme. El, värme och kyla som är miljömärkt enligt Bra Miljöval räknas som förnybar.

Förpackningsmaterial

Produkter, oavsett material, som används för att innehålla, skydda, hantera och/eller presentera en vara.

Försiktighetsprincipen

Om miljökonsekvenserna av ett ämne, en produkt eller en verksamhet är okända eller osäkra förkastas hellre än accepteras det/den för att minimera eventuella risker. Den grundläggande hänsynsregeln i miljöbalken innebär att alla som ska vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att åtgärden inte ska skada hälsan eller miljön.

Förädling

Förädling är ett samlande begrepp för all beredning av jordbruksprodukter och andra livsmedelsråvaror till livsmedel, foder och produktionshjälpmedel. I ett första led räknas inte packning och märkning av produkten som förädling men om produkten till exempel tvättas eller skalas anses den ha förädlats. Exempel på förädling är malning av spannmål, safttillverkning, charkuteritillverkning, mejeri-, bageri-, slakteri- och styckningsverksamhet, konservering, djupfrysning, torkning eller annan konserverande behandling.

Gemensam styrning

System som garanterar att verksamheten kan kontrollera och redovisa att reglerna följs.

Genetiskt modifierad organism, GMO

En organism i vilken det genetiska materialet har ändrats på ett sådant sätt som inte förekommer naturligt genom parning eller naturlig rekombination.

Inom ramen för denna definition anses genetisk modifiering uppkomma åtminstone vid tillämpningen av de metoder som anges nedan:

- Hybrid-DNA-metoder med vektorsystem, vilka omfattas av rådets rekommendation 82/472/EEG.
- Metoder som innebär direkt införande i en organism av ärflikt material som beretts utanför organismen genom bland annat mikroinjektion, makroinjektion och mikroinkapsling.
- Cellfusion (inklusive protoplastfusion) eller hybridiseringsmetoder som innebär att levande celler med nya kombinationer av ärflikt genetiskt material bildas genom fusion av två eller flera celler på ett sätt som inte förekommer naturligt.

Följande metoder anses inte leda till genetisk modifiering, förutsatt att hybrid-DNA-molekyler eller genetiskt modifierade organismer inte används:

- befruktning in vitro
- konjugation, transduktion, transformation eller annan naturlig process
- induktion av polyploidi.

Genomisk selektion

Ett djurs avelsvärde bestäms med hjälp av DNA-markörer efter ett blod- eller vävnadsprov på djuret.

Grovfoder

Med grovfoder avses bete, hö, ensilage, helsädesensilage, grönfoder, halm, löv, bark, kvistar, betmassa och rotfrukter (ej potatis).

Grundläggande mänskliga rättigheter

Rättigheter som regleras i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948.

Grundnivå

Den första/lägsta nivån i KRAVs regler för restaurang. Här garanteras att verksamhetens inköp är minst 20 procent Hållbara livsmedel, varav minst hälften ska vara KRAV-märkt.

Grüngödsling /Grüngödslingsgröda

En gröda som inte skördas till foder eller livsmedel, och som har till syfte att användas som gödsel, oftast på samma mark som den odlats på. Den innehåller oftast kvävefixerande baljväxter.

Gård/Brukningenshet

En lantbruksfastighet eller ett lantbruksföretag som består av en eller flera registerfastigheter eller delar av sådana fastigheter som har gemensam bokföring. Begreppet motsvarar EU-förordningens "jordbruksföretag". Vi använder gård och brukningsenhet som precis samma begrepp.

Hantering

Allt du gör med produkten som inte förändrar den. Hit räknas att ta emot produkten, lagra, sortera och packa den. Hit räknas även att torka din egen spannmål på gården och att tvätta egna produkter på gården med rent vatten.

Heterogent växtförökningsmaterial

Ekologiskt heterogent förökningsmaterial, definieras i förordning (EU) 2018/848 som:

"En växtgrupp inom ett och samma botaniska taxon på lägsta kända nivå, som

- a) har samma fenotypiska egenskaper,
- b) kännetecknas av en hög grad av genetisk och fenotypisk mångfald bland de enskilda förökningsenheterna, så att denna växtgrupp utgörs av materialet som helhet och inte ett litet antal enheter,
- c) inte är en sort i den mening som avses i artikel 5.2 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 (1),
- d) inte är en blandning av sorter, och
- e) har framställts i enlighet med denna förordning."

High Conservation Value (HCV)

High Conservation Value (områden med naturliga ekosystem och högt skyddsvärde) definieras av organisationen HCV-network enligt sex principer.

Principerna inkluderar biologisk mångfald, ekosystem, livsmiljöer, refugier, ekosystemtjänster, platser, resurser, livsmiljöer och landskap som är av betydelse för lokalsamhällen eller urfolk. Du hittar den fullständiga definitionen på www.hcvnetwork.org.

Huvudgröda

Växtsäsongens huvudsakliga gröda och som skördas till foder eller livsmedel eller används som gröngödsling innevarande år.

Huvudråvara

Den viktjässigt dominerande råvaran i en sammansatt produkt.

Hållbara livsmedel

KRAVs definition av vilka olika livsmedel som får räknas in i kvoten för att uppnå olika nivåer i restaurangcertifieringen (kapitel 15), se bilaga 5. Observera att denna definition endast gäller för kapitel 15.

Hållbart fiske

Fiske som certifierats som hållbart enligt ett system som erkänns av Jordbruksverket i överensstämmelse med de principer som fastställs i förordning (EU) nr 1380/2013.

Hård drivning

Olaglig användning av elektrisk pådrivare, pådrivning i form av till exempel vridning av svansen som är förbjudet enligt svensk lag, hårda sparkar och slag eller hårda och/eller upprepade slag eller stötar med tillhygge samt oaktsam drivning med grindar eller liknande.

Hälsoplan

En plan anpassad till din besättning inriktad på strategiskt förebyggande djurhälsoarbete inklusive smittskydd som upprättas tillsammans med veterinär.

Hälsoprogram

Etablerat program med systematisk uppföljning av djurhälsa, anpassat till respektive djurslag.

Högmjolkande idisslare

Kor, får och getter med uppenbart spänt juver i behov av regelbunden mjölkning. Se även referens i Jordbruksverkets föreskrift om slakt och avlivning (SJVFS 2019:8 saknr. L22).

Högsta tillåtna giva

Den maximala mängd av ett gödsel- eller jordförbättringsmedel (produktionshjälpmedel) som en lantbrukare får tillföra marken utan att det medför att för stora mängder tungmetaller eller växtnäring samtidigt tillförs. Den högsta tillåtna givan får som mest beräknas för fem år. Du ska ange hur lång tid du använt i din beräkning.

Höst- eller vinterbevuxen mark

De grödor och åtgärder (till exempel obearbetad stubb) som räknas som "höst- eller vinterbevuxen" mark enligt Jordbruksverkets regler. För Mälardalenregionen samt västra Svealand och Norrland tillämpas de datumgränser som enligt Jordbruksverkets regler gäller för Östergötland och Västra Götaland.

IAF/MLA-signatär

Ackrediteringsorgan som skrivit på ett flerpartsavtal med International Accreditation Forum (IAF) om att följa deras principer. MLA är ett multilateralt avtal, ett så kallat flerpartsavtal. IAF är en global sammanslutning av ackrediteringsorgan, där till exempel Swedac i Sverige eller UKAS i Storbritannien ingår.

ICES

International Council for the Exploration of the Sea.

IFOAM

International Federation of Organic Agriculture Movements är en världsomspännande samarbetsorganisation för ekologisk produktion, som utarbetar internationella regler för ekologisk produktion – IFOAM Norms for Organic Production and Processing. Dessa innehåller:

- IFOAM Standards
- IFOAM Standards requirements
- IFOAM Accreditation requirements

KRAVs regler uppfyller IFOAM Standards requirements.

Import

Att ta in produkter från ett tredjeland, alltså ett land utanför EU och EES. För att få importera ekologiska produkter kan det krävas importtillstånd från Livsmedelsverket eller Jordbruksverket.

Införsel / Föra in

Inköp av produkter från ett annat land inom EU eller EES. Du får fritt föra in ekologiska produkter från dessa länder men inte automatiskt KRAV-märka dem.

Ingrediens

Ingredienser indelas i råvaruingredienser, livsmedelstillsatser och aromer.

Råvaruingredienser kallas i denna regeltext också för råvaror. Det är sådana ingredienser som är grunden i ditt recept, till exempel mjölk, laktos, gurkan, sylt.

Livsmedelstillsatser är berikningsmedel eller teknologiska tillsatser.

Initiator

Ämne som startar polymerisationen och/eller kontrollerar bildningen av den makromolekylära strukturen.

Initiatorer används i mycket små mängder och är inte avsedda att bli kvar i den slutliga polymeren.

Jordbruksmark

Åkermark och betesmark kallas med ett gemensamt begrepp för jordbruksmark.

Kalvar

Nötkreatur under 6 månaders ålder.

Karantän

Avskilt stall för att hålla införda djur skilda från den befintliga besättningen på grund av smittorisken.

Karenstid

Tiden från sista behandlingstillfället med ett läkemedel till att produkten får säljas som KRAV-certifierad.

Kedja

En kedja är en grupp av enheter som har gemensamt ledningssystem, gemensam ekonomisk redovisning och ett gemensamt varumärke eller grafisk profil.

Konstgödsel

Industriellt syntetiskt tillverkad handelsgödsel.

Konstruerade nanomaterial

Avsiktligt tillverkade nanomaterial undantaget de som bildas vid traditionella livsmedelsprocesser. Hit räknas inte nanomaterial som förekommer naturligt i miljön (t.ex. vulkanisk aska), som förekommer naturligt i livsmedel (till exempel

monosackarider, aminosyror och fettsyror) eller som bildas oavsiktligt (till exempel mjöl eller homogeniserad mjölk).

Kontroll

En oberoende systematisk granskning för att avgöra om den KRAV-anslutne följer KRAVs regler. En kontroll kan göras med olika tekniker såsom inspektion, revision, provtagning, provning, kartläggning med mera. Certifieringsorganet ska alltid verifiera att den som certifieras förstår reglerna och har arbetssätt och rutiner för att följa reglerna, varför revision är den dominerande tekniken. En individuell riskbedömning ska utgöra grunden för val av kontrollteknik.

- *Årlig kontroll:* Minst ett årligt kontrollbesök görs på alla KRAV-certifierade företag. På det årliga besöket görs en genomgång av alla, för produktionen, relevanta regler. Genomgång görs av både dokumentation och anläggningar (se regel 2.4.3).
- *Extra kontroll:* Ett certifierat företag kan få en eller flera extra kontroll/-er utöver ordinarie kontrollbesök. En extra kontroll kan göras exempelvis för att reglerna kräver det, för att följa upp avvikelser eller av andra skäl. Extra kontroller kan vara anmälda eller oanmälda.
- *Oanmäld kontroll:* Ett kontrollbesök hos den certifierade som aviseras tidigast 24 timmar innan det påbörjas, eller som inte aviseras alls.

Konventionell

Produktion eller produkt från produktion som inte är KRAV-certifierad, EU-ekologisk, eller under omställning till KRAV-certifierad eller EU-ekologisk produktion.

Kraftfoder

Alla foder utom grovfoder och vitamin- och mineraltillskott. Potatis räknas som kraftfoder.

KRAV-ansluten

En producent eller motsvarande som har ett avtal med ett certifieringsorgan som är ackrediterat att certifiera enligt Regler för KRAV-certifierad produktion. När reglerna använder "producent" betyder det "KRAV-ansluten producent".

KRAV-nummer

KRAV-numret lämnas av KRAV i samband med registrering av ny kund. Från och med 2017 ska alla KRAV-anslutna ha ett KRAV-nummer. Detta följer med vid eventuellt byte av certifieringsorgan.

Kärnverksamhet

Verksamhet som syftar till att tillverka en produkt eller råvara som ska KRAV-certifieras eller KRAV-märkas.

Landning

Överlämning av fångst från fiskefartyg till mottagare i land.

Ledningssystem

Ett ledningssystem är ett dokumenterat system som omfattar organisationsstruktur, planering, ansvar, praxis, rutiner, processer och resurser för att utveckla, införa, uppfylla, revidera och underhålla verksamheten. Ledningssystem kan vara certifierade, men en certifiering krävs inte för att uppfylla denna definition. Exempel på standarder för certifierbara ledningssystem är ISO 9001 och ISO 14001.

Leverantör

Aktör som levererar eller tillhandahåller produkt, råvara eller tjänst åt en annan aktör.

Leverantörsgranskning/Leverantörsgranskningssystem

Leverantörsgranskning är en dokumenterad process för godkännande av leverantörer och en pågående övervakning som ska säkerställa att alla leverantörer av produkter hanterar risker för att KRAVs tilläggskrav inte uppfylls. System för leverantörsgranskningar som erkänts av KRAV kan användas vid verifiering av KRAVs tilläggskrav i kapitel 16.

Lokalbedövning

Lindring av smärta som uppstår vid ett ingrepp (till exempel vid snitt/bränning). Ingen långvarig smärtlindring fås efter ingrepp. Den aktiva substansen i läkemedlet blockerar impulsledningen i nervfibrerna så att vävnaden förlorar känsel – blir bedövad (anestesi).

Se även definitionerna för Sedering och Smärtlindring/smärtstillande medel.

Långliggande vall

En vall som inte plöjs under minst fem års tid.

Långsamt växande fjäderfäras eller linje

Långsamt växande fjäderfäras definieras som en ras där djuren i genomsnitt växer maximalt 45 gram per dag.

Lösningssmedel till tillsatser och aromer

Ämnen som används i de minsta mängder som är absolut nödvändiga som lösningssmedel för tillsatser och aromämnen. Lösningssmedel anses inte vara ingredienser.

Manual för slakteriet

Manualen ska innehålla de standardrutiner och arbetsinstruktioner som slakteriet behöver för att säkerställa att KRAVs regler uppfylls för den del av slakteriets verksamhet som berörs av KRAVs regler. Manualen ska också innehålla redovisande dokument för olika moment i arbetet så att ett certifieringsorgan kan följa upp slaktverksamheten vid en kontroll. Manualen ska visa att KRAVs regler är inarbetade i organisationen och tillgängliga för personalen.

Mellangröda

En gröda som växer mellan två huvudgrödor.

Mindre slakteri

Slakteri som slaktar färre än 1 000 djurenheter per år.

EU-förordning (EG) nr 1099/2009 definierar detta som slakterier där färre än 1 000 daggdjursenheter eller 150 000 fåglar eller kaniner slaktas per år. Det är möjligt att lägga samman olika djurkategorier för att de ska kunna jämföras, enligt följande:

- Vuxna nöt och hästdjur: 1 djurenhet.
- Andra nötkreatur: 0,50 djurenheter.
- Gris med en levande vikt över 100 kg: 0,20 djurenheter.
- Övriga grisar: 0,15 djurenheter.
- Får och getter: 0,10 djurenheter.
- Lamm, killingar och spädgrisar med en levande vikt under 15 kg: 0,05 djurenheter.

Mulljord

Är en jord som innehåller minst 30 viktprocent organiskt material i matjorden. Ett skifte anses bestå av mulljord om mulljorden täcker mer än hälften av skiftets yta.

Nationella Riktlinje

De nationella riktlinjerna är branschens tolkning av EU:s lagstiftning för ekologisk produktion. Dessa hittar du på LRFs webbplats: www.lrf.se.

Naturfrämmande

Ämne som inte är naturligt förekommande och som inte har identifierats i naturen.

Naturliga aromämnen

Ett aromämne som framställs genom lämpliga fysikaliska, enzymatiska eller

mikrobiologiska processer från material av vegetabiliskt, animaliskt eller mikrobiologiskt ursprung. Naturliga aromämnen motsvarar ämnen som är naturligt förekommande och som har identifierats i naturen.

Nyckeltal

Jämförelsetal som du tar fram för att analysera verksamheten och följa upp verksamhetens förbättringsarbete.

Oförpackad

En produkt som är oförpackad och som inte är märkt. Det kan exempelvis vara produkter i lösvikt utan styckemärkning, men också en produkt som säljs direkt till konsument och som förpackas vid försäljningstillfället.

Omställning

Övergång från konventionell till KRAV-certifierad produktion.

Omställningsfoder/Foder från mark under omställning

Foder som odlas på mark som är under omställning till KRAV-certifierad produktion och skördas tidigast 12 månader efter att omställningstiden påbörjats. Vissa grödor får användas som foder till egna djur tidigare vilket framgår av reglerna.

Omställningstid

Den fastställda tiden från vilken du ska följa KRAVs regler fram till dess att produkten är KRAV-certifierad. Produktionen ska vara anmäld till kontroll under hela omställningstiden. Om produktionen blir underkänd börjar en ny omställningstid, om inte beslutet om underkännande anger något annat.

P-AL-klass

En indelning av jordar efter koncentrationen av lättlöslig fosfor.

Parallellproduktion/Parallellodling

Inom lantbruk finns benämningen parallellproduktion både inom växtodlingen och inom djurhållningen.

Parallellproduktion inom djurhållning innebär att samma djurslag sköts konventionellt och enligt KRAVs regler inom samma brukningsenhet/företag. Parallelldjurhållning är endast tillåtet under mycket begränsade villkor.

Parallellproduktion inom växtodling innebär att samma gröda odlas

konventionellt och enligt KRAVs regler inom samma brukningsenhet/företag. Parallellodling är endast tillåtet under mycket begränsade villkor.

Polymerisationshjälpmedel

Ämne som används för att åstadkomma ett lämpligt medium för tillverkning av polymerer eller plast; det kan förekomma oavsiktligt i slutmaterialet men har inte någon fysikalisk eller kemisk effekt på det.

Premiumnivå

De tre övre nivåerna brons, silver och guld som restaurangen kan certifiera sig för, beroende på andelen KRAV-märkta och Hållbara livsmedel (se definition).

Primärförpackning

En förpackning som omsluter och är i kontakt med en produkt när den säljs till slutanvändaren. En konsumentförpackning är ett exempel på en primärförpackning, men det kan också vara en förpackning för produkter som säljs till industri eller lantbruk för att gå in i produktionen, eller till restauranger och storkök.

Processhjälpmedel

Ämnena som används vid tillverkning men som inte räknas som ingredienser och som inte har någon teknologisk effekt i det färdiga livsmedlet räknas som processhjälpmedel. Det kan till exempel vara vegetabilisk olja som används som släppmedel.

Producent

Den som är certifierad enligt KRAVs regler och som odlar, producerar, hanterar, förädlar, distribuerar, för in eller importerar en vara. Begreppet betyder i texten samma sak som "KRAV-ansluten".

Produkt

Allt från levande eller obearbetade produkter från jordbruk, vattenbruk och fiske till bearbetade förpackade produkter för livsmedelsändamål, samt ull, hudar och produktionshjälpmedel.

Produktion

Primärproduktion, förädling, hantering, lagring och packning av en produkt eller råvara som ska KRAV-certifieras eller KRAV-märkas. Verksamhet som bedrivs i KRAV-certifierade restauranger är också produktion.

Produktionsplats

Fysiskt avgränsad enhet som är KRAV-ansluten. Begreppet motsvarar EU-förordningens "produktionsenhet". I EU-förordningen används begreppet produktionsplats vid märkning för att ange var en produkt är producerad (EU-icke- EU- jordbruk eller land), därför används begreppet så i regel 20.3.2.

Produktionsenhet

Tydligt avgränsad del av en brukningsenhet i de fall inte hela brukningsenheten bedrivs enligt KRAVs regler. En produktionsenhet kan bestå av ett eller flera skiften eller växthus.

Proteingröda

Som proteingrödor räknas: arter (utom konservärter), åkerbönor (som här likställs med bondbönor och hästbönor), sötlupiner (som får ge högst 5 procent bittra frön), vicker och soja. Även grödor med inblandning av spannmål får räknas som proteingröda, så länge som andelen spannmål är mindre än 50 procent av utsädetts vikt. Grödorna kan skördas gröna, som helsädesgröda eller som mogen skörd.

Regelverk

Regelverk betyder här en lagtext eller en standard för (ekologisk) produktion. KRAVs regler är ett regelverk.

Rekonstituering

Rekonstituering innebär att produktens ursprungliga vattenhalt återställs.

Rengöring

Process för att avlägsna smuts på exempelvis golvytor och produktionsutrustning. Kan ske genom torra eller våta metoder – mekanisk eller hydro-mekanisk bearbetning. Hjälpmedel inkluderar olika verktyg som borstar, trasor eller högtryckstvätt. Ofta används rengöringsmedel för att lösa fett och smuts. Dessa är kemiskt sett oftast detergenter.

Revisor

En person som kan och får genomföra en kontroll.

Råvara

Råvaru ingredienser kallas i denna regeltext också för råvaror. Det är sådana ingredienser som är grunden i ditt recept, till exempel mjölk, gurkanmeja.

Sedering

Behandling med läkemedel som ger mycket kortvarig smärtlindrande effekt (10–45 minuter enligt FASS). Sänker djurets medvetandegrad genom att hämma frisättandet av noradrenalin från centrala nervsystemet. Samtidigt sker en allmän muskelavslappning och kortvarig smärtlindring (analgesi).

Se även definitionerna för Lokalbedövning och Smärtlindring/smärtstillande medel.

Servering/serveringskök

Enhet inom restaurangcertifieringen utan egna livsmedelsinköp, och som inte har någon egen tillagning eller omfattande beredning utan endast enklare hantering av redan ätfärdiga livsmedel eller maträtter, se bilaga 6.

SIN-ämne

Kemikaliesekretariatet (ChemSec, The International Chemical Secretariat), är en ideell organisation som grundades 2002 av fyra miljöorganisationer.

ChemSec strävar efter att nå bred acceptans i samhället för de viktigaste principerna om försiktighet, substitution, att förorenaren betalar samt om rätten till information. Som del i det arbetet har man upprättat en lista över miljö- och hälsoskadliga kemikalier som är särskilt angelägna att avveckla, SIN-listan. Ett SIN-ämne uppfyller EUs kriterier för "särskilt farliga ämnen", SVHC. Du hittar den på www.sinlist.org.

Skadedjursbekämpning

Användning av en fysikalisk, biologisk eller kemisk metod (med biocid) för att förebygga skada på exempelvis livsmedel eller egendom.

Smärtlindring/smärtstillande medel

Långvarig lindring av smärtan efter ett ingrepp. Många studier visar en minskad frekvens av smärtrelaterade beteenden, men däremot ingen eller ringa smärtlindring vid själva ingreppet. Läkemedel med NSAID (non steroid antiinflammatory drugs/icke-steroida antiinflammatoriska läkemedel) hämmar enzymet cyklooxygenas (COX-1 och COX-2) och bildandet av prostaglandin (PG) i den skadade vävnaden. Utan smärtlindring sätter PG igång en inflammationsreaktion med bland annat smärta som följd.

Se även definitionerna för Lokalbedövning och Sedering.

Stallperioden

Den period under året när djuren normalt hålls inne varje dag, med eller utan tillgång till utevistelse. Perioder när djuren bara vistas inne i samband med mjölkning räknas inte till stallperioden.

Styckemärkt

Produkter i lösvikt som är märkta styckewis eller buntvis med en etikett, till exempel ett KRAV-märke.

Stress

Stress är både fysiska och psykiska påfrestningar på djuren. Djur kan stressas av reflekterande ytor, buller och höga ljud, luftströmmar, starkt ljus, lukter, tvära krökar eller blindgångar, smärta, hård hantering med slag och stötar samt stress och oro från andra djur.

Ströbädd/djupströbädd

En ströbädd gödslas ut med intervall från någon eller några veckor upp till ett år. Den hålls torr genom att nytt strömedel läggs ovanpå det gamla.

Djupströbädd är en ströbädd som gödslas ut en eller ett par gånger per år.

Tillagning/tillagningskök

Kök med egen tillagning eller beredning. Köket får även göra egna livsmedelsinköp.

Tillsatser

Kallas ibland teknologiska tillsatser. Ämnen som har en teknisk funktion i livsmedlet och för vilka myndigheterna bestämt att de ska ha en särskild säkerhetsprövning. Dessa ämnen har ett E-nummer. Till exempel är askorbinsyra (C-vitamin) en teknologisk tillsats när den används som antioxidationsmedel med E-nummer E 300. Tillsatser ska alltid anges i ingrediensförteckningen på livsmedel. De flesta enzymer räknas inte som livsmedelstillsatser, men invertas (E 1103) och lysozym (E 1105) är tills vidare klassificerade som livsmedels-tillsatser.

Tillåtetbedömda fodermedel / Tillåtetbedömning

Icke KRAV-certifierade fodermedel som har bedömts av FiBL som tillåtna att använda i KRAV-certifierad produktion. Dessa är inte KRAV-märkta men publiceras på www.insatslista.se.

Tillåtetbedömda produktionshjälpmedel

Icke KRAV-certifierade produktionshjälpmedel som bedömts av FiBL som tillåtna att användas i KRAV-certifierad produktion. Dessa är inte KRAV-märkta men publiceras på www.insatslista.se

Torrsubstans (ts)

Det som är kvar när man torkat bort allt vatten i något, till exempel ett foder. Begreppet används bland annat för foder för att kunna jämföra olika produkter där vattenhalten kan variera mycket.

Uddevallasystem

En typ av stallinredningssystem med endjursboxar för nötkreatur, bestående av ett antal rader med individuella bås. Systemet är ihopbyggt med drivgångarna.

Ungdjur Nöt

Nötkreatur som är högst 24 månader gamla, dock ej kalvar och dräktiga kvigor som har mindre än två månader kvar till förlossning.

Uppstallning

Inhysa djur i stall för viss tid.

Utevistelseperiod

Tiden före och efter betesperioden, då mark- och väderförhållanden tillåter att djuren går ute. Utevistelseperioden ska vara minst 2 månader.

Utrotningsshotad ras

Vilka raser som räknas som utrotningshotade framgår av SJVFS 2021-xx som ersätter SJVFS 2015:29.

Veranda

Används för fjäderfä. Hårdgjord yta med tak utanför ett isolerat stall. Den är isolerad och utomhusklimat råder. Den kan vara helt eller delvis inklädd med vindväv eller liknande. Golvet är täckt med strö.

Växtföljd

En planerad ordningsföljd mellan grödor på ett enskilt skifte.

Växthus

Ska utgöra en fast byggnad där man odlar växter. Byggnaden står på samma plats i flera år, vilket innebär att tunnelodling på friland som flyttas runt inte ingår i definitionen. Odling i avgränsade bäddar räknas alltid som växthus.

Växtnäringsbalans

Förhållandet mellan införd växtnäring i till exempel inköpt gödsel och den växtnäring som förs bort i de produkter som förs ut från gården.

Växtskyddsmedel

Används i huvudsak för att skydda växter och växtprodukter inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsodling. De har som uppgift att skydda växter eller växtdelar mot skadedjur, svampangrepp eller konkurrerande växter.

Ätliga delar av grödan

Ätlig växtdel är definierat för olika grödor (A–I). Definitionen följer Nationella riktlinjer för ekologisk produktion.

- A. Vall, helsäd, grönfoder
Ovanjordiska växtdelar.
- B. Spannmål till tröskning det vill säga kärna och halm samt halm från vallfröodling
Efter att stråskjutningen påbörjats (DC 32).
- C. Baljväxter och raps till tröskning.
Efter blomning
- D. Kryddor och sallat i kruka, till exempel dill, persilja, basilika.
Ovanjordiska växtdelar
- E. Grönsaker, till exempel sallat, kålväxter med skott, blad eller blomma som ätbar del, mangold, spenat, dill, persilja, selleri, sparris, örter, bönor, bladselleri, kryddväxter, lök. Blast på primörer av rotfruktsgrödor, exempelvis knippemorötter.
Ovanjordiska växtdelar
- F. Grönsaker högväxande, till exempel tomat, gurka, paprika och aubergine.
Fruktämne/kart efter att kronblad fallit.
- G. Rotfrukter, till exempel morot, palsternacka, potatis, kålväxter med rot som ätbar del, rödbetor, rotselleri.
Underjordiska växtdelar
- H. Bär, till exempel jordgubbar och svarta vinbär.
Fruktämne/kart efter att kronblad fallit.
- I. Frukt
Fruktämne/kart efter att kronblad fallit.

För alla KRAV-certifierade företag

KRAVs Marknadsföringslåda

Få hjälp med att kommunicera KRAV-märket så att konsumenter enklare kan göra hållbara val.

I KRAVs marknadsföringslåda finns material som:

- Textunderlag med budskap om KRAV-märkt
- Färdiga bilder och filmer att använda i sociala medier
- Trycksaker att beställa till just din verksamhet
- Inspiration och stöd kring hur du kan marknadsföra och berätta vad KRAV-märket står för och vilken nytta det gör när man väljer KRAV-märkt

Inloggning: krav.se/toolbox Mejla info@krav.se för lösenord

Folder som beskriver fördelarna med KRAV-märkt jämfört med EU-ekologisk och konventionell produktion.

Film, 15 s, som beskriver vad KRAV-märket står för, att använda i digitala kanaler.

Bilder som lyfter olika KRAV-märkta produkter samt förslag på inläggstexter, att använda i digitala kanaler.

Annons som lyfter fördelarna KRAV-märkt har för den biologiska mångfalden.

www.krav.se

KRAV's VISION

All produktion av livsmedel är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar och tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

KRAV ekonomisk förening

Box 1037, 751 40 Uppsala

www.krav.se info@krav.se

Tel 018- 15 89 00

/krav.eko

/kravmedia

/kravmarkt

/kravmarkt